

Věc C-349/23 [Zetschek]¹

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora**

Datum doručení:

6. června 2023

Předkládající soud:

Verwaltungsgericht Karlsruhe (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

24. dubna 2023

Žalobce:

HB

Žalovaná:

Spolková republika Německo

Předmět původního řízení

Směrnice 2000/78/ES – Přímá diskriminace na základě věku – Pevná věková hranice pro odchod do řádného důchodu – Odklad odchodu do důchodu – Pojmy „objektivně“, „rozumně“ a „přiměřené“ uvedené v čl. 6 odst. 1 prvním pododstavci směrnice 2000/78/ES – Soudržnost

¹–Projednávaná věc je označena fiktivním jménem, které neodpovídá skutečnému jménu účastníka řízení.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Jedná se o přímou diskriminaci na základě věku ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79), pokud spolkoví soudci nesmějí vzhledem k § 48 odst. 2 Deutsches Richtergesetz (německý zákon o soudcích, dále jen „DRiG“) odložit odchod do důchodu, ačkoli spolkovým úředníkům a – například – soudcům ve služebním poměru u spolkové země Bádensko-Württembersko to umožněno je?

2. Zahrnují v souvislosti s čl. 6 odst. 1 prvním pododstavcem směrnice 2000/78/ES skutečnosti, vycházející z obecného kontextu předmětného opatření, i takové aspekty, které nejsou vůbec zmíněny v přípravných pracích ani v celém parlamentním legislativním procesu, ale jsou uváděny pouze v soudním řízení?

3. Jak je třeba vykládat pojmy „objektivně“, „rozumně“ a „přiměřené“ uvedené v čl. 6 odst. 1 prvním pododstavci směrnice 2000/78/ES a jaký je jejich referenční rámec? Vyžaduje čl. 6 odst. 1 první pododstavec směrnice dvojí test přiměřenosti?

4. Má být čl. 6 odst. 1 první pododstavec směrnice 2000/78/ES vykládán tak, že z hlediska soudržnosti brání vnitrostátní právní úpravě, která zakazuje spolkovým soudcům odklad jejich odchodu do důchodu, zatímco spolkovým úředníkům a – například – soudcům ve služebním poměru u spolkové země Bádensko-Württembersko to umožněno je?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79), zejména článek 1, čl. 2 odst. 1 a 2 písm. a) a čl. 6 odst. 1 první pododstavec

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Grundgesetz (základní zákon, dále jen „GG“), zejména čl. 95 odst. 1 a 2

Richtergesetz (zákon o volbě soudců, dále jen „RiWG“), zejména § 1 odst. 1

Deutsches Richtergesetz (německý zákon o soudcích, dále jen „DRiG“), zejména § 48 odst. 1 až 3

Bundesbeamtenengesetz (zákon o spolkové veřejné službě, dále jen „BBG“), zejména § 51 odst. 1 a 2; § 53 odst. 1 a 1a první věta

Baden-Württembergisches Landesrichter- und -staatsanwaltsgesetz (zákon spolkové země Bádensko-Württembersko o zemských soudcích a státních zástupcích, dále jen „LRiStAG“), zejména § 6 odst. 1 a 2

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Žalobce, který se narodil 20. září 1960 a je soudcem Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo), žádá o odklad svého odchodu do důchodu.
- 2 Vztahuje se na něj jako na spolkového soudce pevná věková hranice, která podle § 48 odst. 3 druhé věty DRiG činí pro osoby narozené v roce 1960 66 let a čtyři měsíce. Zákon žalobci neumožňuje odložit odchod do důchodu; § 48 odst. 2 DRiG to dokonce výslovně vylučuje.
- 3 Na spolkové úředníky se vztahuje stejná věková hranice pro odchod do řádného důchodu, která činí 67 let (srov. § 51 odst. 1 BBG). Za podmínek uvedených v § 53 BBG však tito mohou odložit odchod do důchodu až o tři roky.
- 4 I na soudce v Bádensku-Württembersku se vztahuje věková hranice pro odchod do řádného důchodu, která v současnosti činí podle § 6 odst. 1 LRiStAG 67 let. Tito však mají podle § 6 odst. 2 první věty LRiStAG možnost požádat o odklad odchodu do důchodu z důvodu dosažení věkové hranice až o jeden rok, avšak nikoli déle než do konce měsíce, ve kterém soudce dovrší 68. rok věku.
- 5 Dopisem ze dne 30. září 2021 požádal žalobce předsedkyni Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr), aby mu rozhodnutím, proti němuž lze podat opravný prostředek, sdělila datum jeho odchodu do důchodu. Tato mu následně dopisem ze dne 7. října 2021 sdělila, že věkové hranice pro odchod do řádného důchodu dosáhne v 66 letech a čtyřech měsících, a odejde tedy do důchodu uplynutím 31. ledna 2027. Odpor žalobce proti tomuto dopisu Bundesministerium der Justiz (Spolkové ministerstvo spravedlnosti, Německo) zamítlo.
- 6 Žalobce se u předkládajícího soudu domáhá, aby mohl vykonávat funkci soudce u Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) po dosažení zákonné věkové hranice pro odchod do řádného důchodu, a to takovým způsobem, že žádá, aby soud určil, že uplynutím 31. ledna 2027 neodchází do důchodu. Účastníci řízení se s ohledem na unijní právo prou o to, zda se jedná o znevýhodnění na základě věku a – pokud ano – zda je odůvodněné.

Stručné shrnutí odůvodnění předběžné otázky

- 7 Předkládající soud by mohl v souladu s žádostí žalobce soudním rozhodnutím určit, že žalobce neodchází do důchodu uplynutím 31. ledna 2027, pokud by měly být čl. 2 odst. 2 písm. a) a čl. 6 odst. 1 první pododstavec směrnice 2000/78 vykládány tak, že brání pevné věkové hranici pro odchod do řádného důchodu upravené ve vnitrostátním právu, jak je tomu v § 48 odst. 1 DRiG dotčeném v původním řízení, nebo pokud by tato ustanovení směrnice měla být vykládána tak, že brání takové úpravě vnitrostátního práva, podle níž je v případě spolkových soudců vyloučen odklad odchodu do důchodu, jak je tomu v § 48 odst. 2 DRiG dotčeném v původním řízení.
- 8 Na základě judikatury Soudního dvora se zdá být objasněné, že pevná věková hranice, jak ji zákon stanoví v § 48 odst. 1 DRiG v případě spolkových soudců, má za následek přímou diskriminaci na základě věku [srov. jen rozsudky Soudního dvora ze dne 21. července 2011, Fuchs a Köhler, C-159/10 a C-160/10, ECLI:EU:C:2011:508, a ze dne 6. listopadu 2012, Komise v. Maďarsko, C-286/12, ECLI:EU:C:2012:687, a ze dne 3. června 2021, Ministero della Giustizia (Notaires), C-914/19, ECLI:EU:C:2021:430].
- 9 Je však sporné, zda se jedná o přímou diskriminaci na základě věku v případě, že § 48 odst. 2 DRiG neumožňuje žalobci odložit odchod do důchodu, ačkoli spolkovým úředníkům a – například – soudcům ve služebním poměru u spolkové země Bádensko-Württembersko to umožněno je.
- 10 Spolková republika Německo zastávala v tomto ohledu při ústním jednání názor, že pro zodpovězení otázky, zda se jedná o přímou diskriminaci ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2000/78, nelze srovnávat žalobce, který je spolkovým soudcem, a spolkové úředníky, jakož ani zemské soudce, protože spolkoví soudci jsou podle čl. 95 odst. 2 GG, § 1 odst. 1 RiWG povoláváni příslušným spolkovým ministrem spolu s výborem pro volbu soudců a jmenování spolkovým prezidentem. Povolávání výborem pro volbu soudců, který se skládá ze 16 právě příslušných zemských ministryň a zemských ministrů, jakož i 16 členů volených Spolkovým sněmem, se podle jejího názoru zásadně liší od jmenování spolkových úředníků a zemských soudců již vzhledem k delší době přípravy.
- 11 Ve světle otevřeně formulované oblasti působnosti směrnice – čl. 3 odst. 1 v tomto ohledu hovoří o „všech osobách ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů“ – se senát naopak přiklání k tomu, že zejména srovnání žalobce jako spolkového soudce a (bádensko-württemberských) zemských soudců je namístě. Rozdíl ve jmenování spolkových soudců, zemských soudců a spolkových úředníků uváděný Spolkovou republikou Německo by mohl být zohledněn až ve fázi odůvodnění.
- 12 Odpověď na tuto otázku je rovněž relevantní pro rozhodnutí ve věci v původním řízení. Pokud by rozdílné zacházení se žalobcem nebylo založeno na důvodu uvedeném v článku 1 směrnice 2000/78, nejednalo by se již v případě vnitrostátní

právní úpravy uvedené v § 48 odst. 2 DRiG o přímou diskriminaci ve smyslu čl. 2 odst. 1 a 2 písm. a) směrnice.

- 13 Podle čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78 mohou členské státy bez ohledu na čl. 2 odst. 2 stanovit, že rozdíly v zacházení na základě věku nepředstavují diskriminaci, jestliže jsou v souvislosti s vnitrostátními právními předpisy objektivně a rozumně odůvodněny legitimními cíli, zejména legitimními cíli politiky zaměstnanosti, trhu práce a odborného vzdělávání, a jestliže prostředky k dosažení uvedených cílů jsou přiměřené a nezbytné.
- 14 Podle judikatury Soudního dvora mají členské státy široký prostor pro uvážení, pokud jde o legitimní cíl a prostředky k dosažení tohoto cíle. Soudní dvůr kromě toho v několika případech rozhodl, že z čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78 nelze dovodit, že skutečnost, že vnitrostátní právní úprava neupřesňuje cíle, které lze považovat za legitimní ve vztahu k tomuto ustanovení, automaticky vylučuje, že by tato právní úprava mohla být odůvodněna na základě uvedeného ustanovení. Postačuje, aby jiné skutečnosti, vycházející z obecného kontextu dotyčného opatření, umožňovaly identifikaci cíle tohoto opatření za účelem výkonu soudního přezkumu jak ohledně jeho oprávněnosti, tak i vhodnosti a nezbytnosti prostředků zavedených k dosažení tohoto cíle (srov. rozsudky Soudního dvora ze dne 12. ledna 2010, Petersen, C-341/08, ECLI:EU:C:2010:4, bod 39 a násl., ze dne 5. března 2009, Age Concern England, C-388/07, ECLI:EU:C:2009:128, bod 45, a ze dne 16. října 2007, Palacios de la Villa, C-411/05, ECLI:EU:C:2007:604, bod 57).
- 15 K odůvodnění rozdílného zacházení na základě věku Spolková republika Německo v soudním řízení uvedla, že § 48 odst. 1 a 2 DRiG slouží k příznivému rozložení věkové struktury soudcovského stavu, protože teprve odchod starších zaměstnanců do důchodu umožňuje začínajícím pracovníkům přístup k volným místům. Právní úprava má podle jejího názoru navíc výhody i z hlediska personálního plánování, protože personální obměna je průběžná a předvídatelná. Výsledkem podle žalované je, že se mezi pracovními silami nachází soudci všech věkových kategorií a lze včas získat vhodnou mladou generaci. Tímto způsobem mohou starší soudci podle názoru žalované předávat své zkušenosti mladším kolegům, a tím v obecném zájmu zajistit i nadále vysokou kvalitu soudcovské práce. Zároveň je tím podle ní zohledněn společenský konsenzus, že starší zaměstnanci musí (a mohou) od určitého okamžiku ustoupit do pozadí, aby se uvolnila pracovní místa pro mladší kolegy a další začínající pracovníky. K tomu podle žalované přistupuje to, že s postupujícím věkem se podle zkušeností snižuje tělesná a duševní výkonnost, a proto je třeba se stále více obávat, že konkrétní úkoly již nemohou být na úkor zaměstnavatele a veřejnosti, jakož i na úkor jednotlivého zaměstnance, který musí vynakládat stále více síly na řádné plnění úkolů, adekvátně vykonávány. Při určení legitimních cílů by podle žalované měla být do určité míry zohledněna také hlediska fiskální konsolidace.

- 16 Spolková republika Německo na jednání navíc zdůraznila obzvláště plánování a předvídatelnost personální změny s ohledem na zvláštnosti volby spolkových soudců.
- 17 Tato hlediska uváděná k odůvodnění rozdílného zacházení na základě věku se v důvodové zprávě k zákonu bez dalšího nenachází. Pouze zvýšení věkové hranice pro odchod do řádného důchodu v § 48 odst. 1 DRiG na současných 67 let bylo průběžně odůvodňováno demografickými změnami. Naopak z důvodové zprávy k zákonu ani z parlamentárních protokolů nevyplývá žádná skutečnost týkající se toho, jaký legitimní cíl sleduje spolkový zákonodárce vyloučením odkladu odchodu do důchodu uvedeným v § 48 odst. 2 DRiG. Je proto otázkou, zda se v tomto případě může ještě jednat o „jiné skutečnosti“, vycházející z obecného kontextu dotčeného opatření.
- 18 Odpověď na tuto otázku je rovněž relevantní pro rozhodnutí ve věci v původním řízení. Pokud by se Spolková republika Německo nemohla opřít o argumenty uvedené pouze v písemných podáních, neexistovaly by s ohledem na § 48 odst. 2 DRiG žádné skutečnosti, které by mohly odůvodnit přímou diskriminaci na základě věku ve smyslu čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78.
- 19 Vzhledem k charakteristickým znakům „objektivně“, „rozumně“ a „přiměřené“ je otázkou, jaký přesný významový obsah je třeba těmto pojmům přisuzovat. Na pozadí této otázky je skutečnost, že v německé právní vědě jsou zastávány rozdílné názory ohledně toho, k čemu se tyto charakteristické znaky vztahují – k rozdílnému zacházení na základě věku nebo k legitimnímu cíli – a jak mají být tyto pojmy vykládány.
- 20 Kromě toho předkládající soud žádá o objasnění otázky, zda čl. 6 odst. 1 směrnice 2000/78/ES vyžaduje dvojí test přiměřenosti a – pokud ano – jaký je referenční rámec tohoto testu přiměřenosti, když se tento charakteristický znak ve znění uvedeného ustanovení směrnice objevuje dvakrát.
- 21 Odpověď na tuto otázku je rovněž relevantní pro rozhodnutí ve věci v původním řízení. Protože pouze přesné porozumění pojmu umožňuje senátu ověřit, zda zejména vyloučení odkladu odchodu do důchodu uvedené v § 48 odst. 2 DRiG obstojí při právním přezkumu podle unijního práva.
- 22 Na závěr si klade senát otázku, zda by vyloučení odkladu odchodu do důchodu upravené v § 48 odst. 2 DRiG a vztahující se na spolkové soudce nemohlo být ve světle čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78 nesoudržné ve srovnání s § 53 BBG, který spolkovým úředníkům za podmínek upravených v tomto ustanovení umožňuje odložit odchod do důchodu, a ve srovnání s – například – § 6 odst. 2 první větou LRiStAG, který toto právo přiznává soudcům ve služebním poměru u spolkové země Bádensko-Württembersko.
- 23 S ohledem na federální strukturu Spolkové republiky Německo a z této vyplývající rozdílnou legislativní pravomoc k úpravě odchodu do důchodu pro úředníky

a soudce si klade senát otázku, zda je vůbec možné uvažovat o soudržnosti mezi úpravou spolkového práva a odlišnou úpravou zemského práva. Soudní dvůr na jedné straně zdůraznil, že federální rozdělení pravomocí členského státu nelze zpochybnit, jelikož se těší ochraně přiznané čl. 4 odst. 2 SEU (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 12. června 2014, Digibet a Albers, C-156/13, ECLI:EU:C:2014:1756, bod 34). Členský stát se ale na druhé straně nemůže dovolávat ustanovení, praxe nebo okolností svého vnitrostátního právního řádu, aby tím odůvodnil nesplnění povinností vyplývajících z unijního práva (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 8. září 2010, Carmen Media Group, C-46/08, ECLI:EU:C:2010:505, bod 69).

- 24 Kromě toho si senát klade otázku, zda ve světle čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78 nepředstavuje ustanovení § 48 odst. 2 DRiG nesoudržnou právní úpravu ve vztahu k § 53 BBG, protože spolkový zákonodárce sice umožňuje spolkovým úředníkům z důvodu flexibilní, rodině orientované a zdravé práce odklad odchodu do důchodu, ale tentýž zákonodárce tuto cestu uzavírá pro spolkové soudce, i když se zdá, že negativní vliv na zaopatření kvůli částečným úvazkům nebo dovoleným z rodinných důvodů je stejně myslitelný i u nich. Jinými slovy, ze stejného důvodu se na jedné straně zmírňují požadavky pro odklad odchodu do důchodu – jako je tomu u spolkových úředníků (srov. § 53 odst. 1a BBG) – ale na druhé straně se lpí na kategorickém vyloučení odkladu odchodu do důchodu u spolkových soudců.
- 25 Odpověď na tuto otázku je rovněž relevantní pro rozhodnutí ve věci v původním řízení. Pokud má z výkladu čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce směrnice 2000/78 vyplývat, že s ohledem na aspekt nesoudržnosti brání vnitrostátní úpravě uvedené v § 48 odst. 2 DRiG, mohl by žalobce úspěšně žádat vydání soudního rozhodnutí o určení, že uplynutím 31. ledna 2027 do důchodu neodchází.